

Tomaž Gorjup

NAZAJ V PRIHODNOST

ESEJI O SLIKARSTVU

Tomaž Gorjup

NAZAJ V PRIHODNOST
ESEJI O SLIKARSTVU

Ljubljana, 2015

NAZAJ V PRIHODNOST
Eseji o slikarstvu

Avtor Tomaž Gorjup

Recenzija Jožef Muhovič, Ivan Mršnik
Jezikovni pregled Tatjana Rešič Rihar

Izdala in založila Pedagoška fakulteta Univerze v Ljubljani
Za založnika Janez Krek, dekan

Oblikovanje in priprava Igor Cerar
Slika na naslovnici Tomaž Gorjup, 23. 2. 2015, akril na platnu, 40 x 40 cm

Tisk Formatisk, d.o.o., Ljubljana
Naklada 400 izvodov (1. izdaja, 1. natis)

Ljubljana, 2015

CIP – Kataložni zapis o publikaciji
Narodna in univerzitetna knjižnica, Ljubljana

75.01(081)

GORJUP, Tomaž

Nazaj v prihodnost : eseji o slikarstvu / Tomaž Gorjup. - 1. izd.,
1. natis. - V Ljubljani : Pedagoška fakulteta, 2015

ISBN 978-961-253-174-4

280328704

© Pedagoška fakulteta Univerze v Ljubljani, 2015

KAZALO

UVOD	9
OGOVARJANJE TIŠINE	11
MEHANIZEM INSPIRACIJE	13
(Nova) predvidevanja estetike	14
SEGANJE ZA LUČJO	15
ISKANJE PROSTORSKIH SOODVISNOSTI, PROPORCIONALNA IN KOMPOZICIJSKA OPREDELITEV V SLIKOVNI RAVNINI	17
PROSTORSKE SOODVISNOSTI	17
PROPORC IN KOMPOZICIJA	19
ČE ŽE NE REČEM ...	19
TROMPE L'OEIL IN STARE DILEME NOVIH LIKOVNIH ZAMIŠLJANJ	22
HOLBEINOVA MUHA	22
VIZUALIZACIJA IN ČAR LIKOVNEGA SPOROČILA	24
ORNAMENT	25
RESTITUCIJE RESNICE O VELIKOSTI (ČEVLJEV)	26
VAN GOGHOVI IN MOJI ČEVLJI	27
POZNI TICIJAN IN ČUTNOST SLIKARSTVA	29
ODPRTA POT	32
VEČERNI PREMISLEKI	32
Kakor, da te že čez dan nimam zadosti, slika ... (28. 6. 2006)	32
OKTOBRSKO SONCE (30. 10. 2006)	34
POLITEO IN POESIS	40

RISBA	40
Razmisleki o linearnosti	40
GIOTTO OKOLI LETA 1300	44
BARVNO TKIVO	45
BARVNO PROSTORSKE MREŽE	45
BARVNA GRADNJA	45
ENTITETA SLIKANEGA PROSTORA - PRAZNO BESEDIŠČE, NATO POMENSKA STRUKTURA SLIKE KOT OBJEKTA	47
O (DUHOVNEM) PROSTORU SLIKE	50
O ČASOVNOSTI SLIKE	51
Moj, de Koonigov in še kakšen čas v sliki	51
ČAS IN PROSTOR SLIKE	53
OMINA CAUSA FIUNT (lat. Vse ima svoj vzrok.)	57
ODA NEKEMU RAZMIŠLJAJU O ... (petek, 13. 7. 2007)	57
ENOTNOST KOT UMETNIŠKA VIZIJA ...	60
DINAMIKA NASTAJANJA SLIKE	60
PREDSTAVLJANJE	61
OMINA CAUSA FIUNT (lat. Vse ima svoj vzrok.), 28. 7. 2007	63
VITA SI UTI SCIAS, LONGA EST	
Življenje je dolgo, če ga znaš izkoristiti (Seneka)	63
PERSISTENCA (TRAJNOST); torek, 21. 8. 2000	65
RAZMISLEKI O BITI	66
BLIŽINA ODDALJENOSTI	67
SLIKAR RUDI GORJUP	68

HOJA PO ROBU ALI PRISPETJE DO ... (6. 8. 2007)	70
SPET JE NOV DAN, 8. 8. 2007	72
STEČAJNI UPRAVITELJ SVOJEGA ŽIVLJENJA, 9. 8. 2007	72
ČESA VSE NI MOGOČE BREZ READA - Read, H. (1972). Filozofija moderne umetnosti.	73
RAST	75
STARE ZGODBE, 6. 8. 2007	75
IGRA ODKRIVANJA 27. 5. 2007, akril na platnu, 100 x 60 cm	76 77
GIBANJE GLEDANJA	77
OBROBJE	77
NAZAJ V ARKADIJO	81
FRANC KAVČIČ / CAUCIG (1755 - 1828), MOJE ARKADIJE IN MOJE ZDAJŠNJE SLIKARSTVO	82
MOJ ATELJE	82
NASTAJANJE SLIK (Slike 2008)	83
ZGOŠČINE ČASA (22. junij 2008)	86
LIKOVNIK IN SCENA	87
ČLOVEČNOST	88
KAKO PRITI BLIŽINI DOVOLJ BLIZU	89
VRVOHODEC - SMER REŠITVE sobota, 15. 12. 2007	94
(SAMO)SPRAŠEVANJA, 11. 7. 2008 - 20. 8. 2008	94
SLIKE (avgust, 2008) IN SLIKE NA PAPIRJU (28. 5. - 31. 8. 2008) Modro-rdeči diptih, 15. 9. 2008	101 107

POLNOST UDEJANJENJA	109
GIBANJE V PROSTOR SLIKE	111
POSTAJANJE IN HIPNA RAZELEKTRITEV, 1. 2. 2008	121
LEPA GROZA NIČA	125
SLIKARSTVO MED RAZUMOM IN ČUTNOSTJO	125
OD RADIKALNO REALISTIČNIH SLIK DO KONTROLIRANE GESTUALNOSTI	129
DVE SLIKI - Kako naslikati obraz lepi grozi niča?	134
SLIKA: T. Gorjup, Zgoščine časa, 19. 3. 2009, akr. pl., 2 x 80 x 60 cm	144
ZADNJA SEKVENCA	147
POMENSKE STRUKTURE SLIK	148
SLEDI ČASA	155
IDEJA IN NAREJENOST	155
ŠTIRI SLIKE NA PAPIRJU, 16. 8. 2009	157
DVA DIPTIHA	158
SLIKA DANAŠNJEGA DNE, 18. 8. 2009, akr. pap., 100 x 70 cm	160
BESEDILNI UTRINEK, 18. 9. 2009	161
ČEVLJI, ČEVLJI, ČEVLJI ...	162
SPOZNAVNA VLOGA RAZUMA IN INTUICIJE V UMETNOSTI	163
NEKAJ PRED NEDAVNIM IN ZDAJ NAPREJ	165
ČASOVNOST SLIKE Ali preprosto povedano: bumerang izgubljen, ne vrne se noben! 24. 11. 2009	167

SAMOPREVERJANJE	
1001. in 1002. (ne)uspeli poizkus, kako naslikati sliko	171
FENEMENOLOGIJA PERCEPCIJE LIKOVNIH DEL	
Simbolne konotacije razmerja: svetloba – tema	173
BESEDILNI UTRINEK OB ODPRTJU RAZSTAVE V SEVNICI,	
21. jan. 2010 (Tomaž Gorjup, Sledi časa, slike 2009/2010)	178
DNEVNIŠKI ZAPISI (SLIKE 2012 – 2013)	
Ekonomska fakulteta Univerze v Ljubljani, maj 2013	185
IZ ATELJEJA 2015	189
Razsutost medijskega sporočila	189
NAZAJ V PRIHODNOST (ZAKLJUČNE MISLI)	193
VIRI IN LITERATURA	195
O AVTORJU (REFERENCE)	199
KAZALO IMEN IN POJMOV	201

Tomaž Gorjup, 25. 7. 2005, akril na papirju, 100 x 70 cm

UVOD

V knjigi, ki je pred vami, sem skušal v potovanju skozi posamezna poglavja in v interakciji vsega zapisanega razložiti, kako jezik osebnega izrekanja v slikarstvu, odprtem v prostor in čas lahko obstaja kot relevanten prispevek edinole znotraj precizno dočutnega in doumljenega besedišča, recimo temu kar oblike svojega udejanjenja.

Posamezna poglavja podpirajo to tezo in osvetlujejo moje v prostor in čas odprte osebne realizacije ter tvorijo v sočasne in tudi v historično bolj oddaljene komparacije odprt sistem. Ta se potrjuje tako v smislu osebne zavezujočnosti kot tudi s stališča na nek način prepotrebne komunikacije znotraj likovno – čutenjsko osveščenih receptorjev.

Kot dilema obstaja vprašanje utopično univerzalno likovno doživetega, predvsem pa tista stopnja sprejemanja likovnega dela, ki naj nas razdeli po sposobnostih branja na vse tiste, ki razumejo bolj ali manj konvencionalni ali pa morda že tudi precej nenavadni zven likovnega jezika in likovno govorico povsem nepričakovane, domala »čudne« kombinatorike. V vsakem primeru pa le-ta vselej obstaja kot odprt likovni odnos, ki slikarstvo opredeljuje (tako kot v mojem primeru – kot zavezujoč proces notranje nujnosti, ki pa je vselej tudi v prostor in čas ponujen odprt proces). Morda pa smemo tem projektivnim željam osebnega slikarstva reči še tudi ustrezno drugače – obstaja kot niša permanentne likovne zvedavosti, ki ji je vselej dana vsaj možnost za polnokrvno udejanjenje, ne zgolj intimistična osamitev v zasilnosti kakega bledega aktualizma ali pa nekakšno anahronistično, nepriključeno udejanjenje.

Kot light motiv in iztočnica teh mojih esejistično zastavljenih razmišljanj pa je vpet kategorični dvom, ki prežema vsa dejstva in postulate, pridobljene s pozitivistično znanostjo eksperimenta, lobotomske merljivosti ali vdanosti v dokončnost meril stroke, ki izreka priznanje t.i. »historičnih umestitev« likovno-umetnostnih dogajanj. Tu se stvari zares dogajajo s stališča vladavin zgolj navidezno permisivne stroke, da ne rečem zgolj s stališča preprostih obrazcev, ki v promotivnem smislu prepoznajo zgolj tiste likovne spretnosti, ki rezultirajo v sprejetosti, v večini integracije v sočasne likovno – odmevne dogodke, ki jim kot aplikativno logična posledica seveda sledi tudi imenitna vrednostna sodba in ustrezna arhiviranost.

Nadalje tekst sledi veliki šali življenja, v katerem kot bit prevladujejo vsemogoči vrednostni dejavniki in interesi, ki pa z izpesnjenjem v dobro zaustavljeno slikarstvo nimajo nič skupnega. Zame je vsa poanta v izgorelosti v tisto najljubše, ne v likovno-metiersko mistiko slikarstva, ampak preprosto v kakršnokoli likovno udejanjenje, ki ga pač zmorem. Vem pa, da je to slikarstvo s svojim determinizmom mojega specifičnega odnosa.

Za zaključek in v evalvacijo zastavljenih hipotez o osebnem izrekanju lahko zastavljam samo nova vprašanja, kajti moj koncept uvida v likovno gradivo ne dopušča preprostih zaključkov bledih ekspertiz, ampak je bolj pošteno in reflektivno naravnano. In prav zato poimenujem svojo knjigo »eseji«, čeprav jim po analogiji citatov in tako imenovane »šminkerske«, navidezne strokovnosti tega najbrž ni pripisati. Stvari preprosto so, ker so, a niso, da bi bile karkoli. To je najpomembnejše o njih. Tako je tudi s slikarstvom.

IZ RECENZIJ

GORJUPOVO DELO IMA ŽE NA PRVI POGLED avtorefleksivni duktus, se pravi obliko nekakšnega »samopreverjanja« (tako se glasi tudi eden od naslovov v poglavju »Sledi časa«) in konceptualno artikularnega slikarskega samopremisleka, ki pri profesionalnih likovnih ustvarjalcih naravno sledi procesu artikulacije, in predstavlja neke vrste kontemplativni, aksiološki in strateški »samoumik po dejanju«. »V knjigi«, piše avtor, »sem skušal v potovanju skozi posamezna poglavja ... razložiti, kako jezik osebnega izrekanja v slikarstvu ... lahko obstaja kot relevanten prispevek edinole znotraj precizno dočutenega in doumljenega besedišča. (...) Posamezna poglavja podpirajo to tezo in osvetlujejo ... v prostor in čas odprte osebne realizacije ter tvorijo v sočasne in tudi v historično bolj oddaljene komparacije odprt sistem. (...) Kot *Leitmotiv* in iztočnica teh mojih esejistično zastavljenih razmišljanj pa je vpet kategorični dvom, ki prežema vsa dejstva in postulate, pridobljene s pozitivistično znanostjo eksperimenta, lobotomske merljivosti ali vdanosti v dokončnost meril stroke ...«

Skratka: ravno zato, ker Gorjup ni interpret oziroma advokat svoje likovne resnice, ampak sondator njenih korenin in razkrivalec njenih kompleksnih globinskih virov, njegov esejizem ne kaže preprosto nazaj v (njegovo likovno že artikulirano) preteklost, ampak istočasno tudi »nazaj k virom« še nedoživete in nedoumete likovne prihodnost. In natančno ta konceptualizirani »prihodnostni potencial« Gorjupovih dnevniških utrinkov, esejističnih refleksij, inteligentnih komentarjev in samospraševanj je nedvomno tisto, zaradi česar je knjigo relevantno ponuditi širši javnosti.

PROF. DR. JOŽEF MUHOVIČ

PRIČUJOČE GORJUPOVO DELO je zasnovano na avtorefleksivnih razmislekih o slikarstvu, njegovi fenomenologiji in precizni vpetosti v prostor in čas. Vseskozi gre za proces samo preverjanja ob vzpostavljanju lastnega likovnega jezika, ki je »dočuten in doumljen«, hkrati pa odprt sistem, katerega postulate avtor konstantno pretehtava v smislu »kategoričnega dvoma« in si smiselno zastavlja nove in nove izzive. Avtor v avtorefleksivni obliki raziskuje temeljni likovni odnos med obliko in vsebino v kar najbolj atraktivni in izzivalni legi spodmikljivih resnic v polju likovnega, stremi po vzpostavitvi »učinkovitega kavzalnega nivoja zbranosti likovnih sredstev in odnosov«. Značilnost in odlika Gorjupovega pisanja o slikarstvu skoz prizmo osebnega je prav dosledna raziskovalna odprtost in pošten pristop, ki beleži domet njegovega slikarstva - njegove »Sledi časa«, so vpete v neizprosno logiko stalnega preverjanja zvena likovnega dela, njegovega dometa v kar najširši civilizacijski, pa vselej (kar je edino možno) zavezujoči osebni vpetosti, ki daje materializacijam močno »likovno-vsebinsko žarilnost in učinkovito povednost«. Gorjup s svojimi esejmi o slikarstvu odločno posega tudi v polje trans-individualnega in s tem uporabnega za vse ljudi, ki jih likovno v likovnem, torej pretehtavanje v polju branja likovnih del privlači. Predstavlja nadvse zanimiv, koristen in na vseh nivojih potencialnih bralcev dobrodošel prispevek v polju umevanja likovnih del ter fenomenologije slikarskega izrekanja. Gorjupova slikarska razmišljanja, njegovi dnevniški zapisi so kljub rahlosti tkiva kompakten in vsestransko učinkovit mehanizem.

PROF. IVAN MRŠNIK

Cena: 27,00 €

ISBN 978-961-253-174-4

9 789612 531744